

Kommunal- og moderniseringsdepartementet
Postboks 8112 Dep
0032 Oslo

Oversendt elektronisk til:
postmottak@kmd.dep.no.

Hørings svar om utkast til ny lov om behandling av opplysninger i kredittopplysningsvirksomhet

Forbrukerrådet viser til Kommunal- og moderniseringsdepartementets utkast til lov om behandling av opplysninger i kredittopplysningsvirksomhet, som ble sendt på høring den 19. desember 2017 med høringsfrist den 19. mars 2018. Forbrukerrådet oversender med dette sitt hørings svar.

Forbrukerrådet stiller seg i det alt vesentlige positivt til lovutkastet, slik dette foreligger og omtales i høringsnotatet, og vil kun foreslå enkelte mindre endringer, presiseringer og tilføyelser. Vi vil innledningsvis påpeke at forslag til lovendringer i stor grad innebærer en kodifisering av gjeldende rett, samtidig som det er foretatt nødvendige tilpasninger for å bringe reguleringen i samsvar med EUs personvernforordning (EU 2016/679, GDPR) som trer i kraft våren 2018. Det vises i denne sammenheng også til høringsnotatet fra Justis- og beredskapsdepartementet om gjennomføring av personvernforordningen i norsk rett.

Departementet har ønsket synspunkter på om reglene knyttet til behandling av kredittopplysninger bør inntas i lovs form og/eller kan utformes som bransjenormer. Forbrukerrådets klare syn her er at reglene fortsatt bør ha en klar forankring i lov. Overlates utformingen av sentralt regelverk helt eller delvis til ulike bransjer risikerer vi at beskyttelsesgraden til forbruker svekkes, blant annet fordi bransjenorm innebærer frivillig tilslutning.

Det er mulig å tenke seg at bransjesammenslutninger fremmer et press overfor de enkelte virksomhetene for å få dem til å slutte seg til en norm, men bransjesammenslutninger mangler virkemidler og har heller ingen tradisjon for eller ønske om å sanksjonere virksomheter som ønsker å stå utenfor normen. At virksomhetene normalt også finansierer bransjesammenslutningene bidrar normalt heller ikke til at sammenslutningene utøver særlig sterkt press på virksomheter som velger å ikke følge bransjenormene.

Videre vil ulike bransjer kunne etablere særegne normer og praksis som gjør rettstilstanden uklar. Myndighetskontrollen ville ved en slik løsning svekkes. Ensartede regler bidrar til å synliggjøre berettigede forventninger.

Kritikkverdig praksis hos enkelte bransjeaktører kan også bero på manglende kunnskap om regelverk. Hvis praksis og regler er likeartede vil også evnen og viljen til etterlevelse øke.

Kredittopplysningsvirksomhet går i stor grad ut på å samle inn og bruke personlig informasjon som de fleste av oss ikke uten videre ønsker å eksponere. Det er derfor avgjørende at opplysningene som samles inn er korrekte, og at de håndteres på en sikker og trygg måte slik at informasjonen ikke faller i hendene på uvedkommende.

Forbrukerrådet vil trekke frem følgende overordnede og prinsipielle forhold som bør ligge til grunn for lovreguleringen:

- Personvernet til de registrerte skal ivaretas på en sikker, trygg og god måte.
- Det skal kun samles inn relevante kredittopplysninger og ikke samles inn mer informasjon enn det som er helt nødvendig for å kunne gi gode kredittvurderinger.
- Den enkelte skal ha innsyn i hvilke personlige opplysninger om en selv som er gitt, til hvem, og hvorfor (gjenpartsplikt).
- Mottakere av kredittopplysninger skal ha saklig behov for dem.
- Det må lovfestes konkrete regler om lagringstid, brukstid og frister for sletting eller anonymisering knyttet til de opplysningene som samles inn.

Forbrukerrådet vil samtidig påpeke at finansinstitusjoners tilgang til oppdaterte og korrekte kredittopplysninger er en sentral faktor i evnen til å foreta kvalitative risikovurderinger før det kan ytes kreditt. Konsekvensene av betalingsproblemer kan for enkeltpersoner og husholdninger være betydelige og av langvarig karakter. For høy gjeldsbyrde i kombinasjon med aggressivt salg

av kreditt kan samtidig medføre betydelige samfunnsøkonomiske utfordringer. Forbrukerrådet vil i denne forbindelse peke på at Stortinget den 16. juni 2017 vedtok lov om gjeldsinformasjon ved kredittvurdering av privatpersoner (gjeldsinformasjonsloven), som er ment å sikre at kreditt ikke ytes til personer som ikke er i stand til å betjene økt gjeld.

Forbrukerrådet har forhåpninger om at gjeldsinformasjonsloven sammen med ny kredittopplysningslov vil kunne medvirke til at det blir et sunnere kredittmarked i Norge, og at færre mennesker påtar seg gjeldsforpliktelser som de ikke evner å betjene.

Regelverket må balansere de registrertes interesser knyttet til beskyttelse av person- og foretaksopplysninger mot næringslivets behov for kredittopplysninger i forbindelse med risikovurderinger. Kredittopplysninger er nødvendige for å sikre kredittverdige låntakers evne til å skaffe den forespurte kreditten, og kreditorers muligheter til å beskytte seg mot unødvendige tap.

Forbrukerrådet vil samtidig be departementet særlig vurdere ønskeligheten og hensiktsmessigheten av å tillate kredittvurderinger i forbindelse med enkelte viktige nødvendighetsgoder, herunder for eksempel strøm og telefon.

I det etterfølgende kommenteres enkelte paragrafer i lovutkastet særskilt:

§ 1 Formål

Slik forslaget er utformet fremstår det som lovens siktemål alene er å legge til rette for god behandling av opplysninger knyttet til økonomiske forhold. Alle opplysninger kredittinstitusjoner innhenter og besitter må naturlig behandles på en forsvarlig måte selv om disse ikke er av ren økonomisk karakter.

Kredittopplysninger er svært personlig informasjon, og det må stilles strenge krav om ivaretagelse av personvern. Etter Forbrukerrådets syn bør dette påpekes særskilt innledningsvis i lovens formålsparagraf. Skillet mellom personopplysninger og kredittopplysninger kan i praksis også være vanskelig å trekke.

§ 7 Opplysninger som kan behandles i kredittopplysningsvirksomhetsvirksomhet

Forbrukerrådet deler her departementets syn om at det ikke fremstår hensiktsmessig å innta en fullstendig liste over hvilke opplysninger som kan behandles i kredittopplysningsvirksomheten i lovforslaget.

§ 8 Særlige kategorier opplysninger

Forbrukerrådet støtter departementets vurdering om ikke å tillate behandling av sensitive personopplysninger i kredittopplysningsvirksomhet. Dette fremgår blant annet av personvernforordningen artikkel 9, hvor bestemmelsen i nr. 1 oppstiller en hovedregel om at behandling av opplysninger som regnes som sensitive, er forbudt. Forbudet omfatter blant annet behandling av opplysninger om rasemessig eller etnisk opprinnelse, politisk oppfatning, religiøs overbevisning eller fagforeningsmedlemskap, samt behandling av genetiske opplysninger og biometriske opplysninger med det formål å entydig identifisere en fysisk person, helseopplysninger eller opplysninger om en fysisk persons seksuelle forhold eller seksuelle orientering. Forbrukerrådet mener departementet bør vurdere å skrive inn denne hovedregelen i § 8. Av hensyn til lovens lesbarhet og tilgjengelighet er det ikke tilstrekkelig kun å henvise til aktuelle artikler i personvernforordningen. Som et minimum bør det også henvises til bestemmelsene om sensitive personopplysninger i personopplysningsloven.

§ 9 Kilder

Forbrukerrådet støtter i utgangspunktet departementets utkast til bestemmelse relatert til hvilke kilder opplysninger kan hentes fra, men er skeptisk til at statistiske faktorer som kjønn og bosted skal kunne benyttes til å vurdere en persons kredittverdighet.

Når det gjelder punkt 10. gjeldsregister, mener Forbrukerrådet at gjeldsregistre bør omfatte all gjeld, ikke bare usikret gjeld. Dette vil gi et mer helhetlig bilde av enkeltpersoners kredittverdighet og betalingssevne, og vil kunne forebygge unødvendige låneopptak.

§ 10 Inkassoopplysninger

Forbrukerrådet støtter forslaget om at inkassoopplysninger om krav mot enkeltpersoner ikke kan brukes i kredittopplysningsvirksomhet før en måned etter at inkassator har sendt stevning eller begjæring om rettslige skritt i saken. Likeledes også forslaget om at dersom det har funnet sted et brudd i en betalingsavtale, så skal ikke bruddet registreres som en betalingsanmerkning dersom betalingsavtalen gjenopptas.

Forbrukerrådet ønsker imidlertid en innskjerping i lovverket knyttet til at inkassobyråene må sjekke gyldigheten av krav tidligere i inndrivningsprosessen enn hva tilfellet er i dag. Inkassobyråer bør ikke igangsette rettslige prosesser

dersom krav stammer fra useriøs næringsvirksomhet. Inkassolovens generalklausul om god inkassoskikk samt § 8 i loven bør gjennomgås og oppdateres.

Forbrukerrådet viser til at dagens lov- og regelverk knyttet til inkassovirksomhet ble til på 80-tallet, og senere teknologiske framskritt er ikke fanget opp i lovverket. Det bør parallelt med arbeidet med kredittopplysningsloven utarbeides en modernisert forskrift for god inkassoskikk eller en tolkningsuttalelse som moderniserer lovtolkningen.

Forbrukerrådet viser til at også Finanstilsynet har bedt om en revisjon av inkassoloven, jfr. brev av den 7. september 2017 til Justis- og beredskapsdepartementet.

§ 11 Omtvistet fordring

Forbrukerrådet støtter departementets forslag om at inkassoopplysninger som stammer fra en omtvistet fordring ikke skal brukes i kredittopplysningsvirksomhet, med mindre det foreligger en rettskraftig avgjørelse i saken.

§ 13 Rating av foretak

Dagens praksis åpner for at enkelte småbedrifter og enkeltmannsforetak risikerer dårligere rating dersom de flytter virksomhet geografisk. Forbrukerrådet vil påpeke at endringer i rating i størst mulig grad bør baseres på faktiske endringer i virksomhetenes økonomiske utsikter eller stilling.

Det fremgår av lovutkastet at opplysninger om nøkkelpersoner i foretak kun kan brukes som grunnlag for utarbeidelse av rating for foretak frem til første regnskap er tilgjengelig. Forbrukerrådet støtter dette som en generell regel, men ønsker tatt inn et tillegg som tillater bruk av opplysninger om nøkkelpersoner i eller bak useriøse foretak dersom slike personer ved gjentatte anledninger har stått bak andre foretak som også har hatt som sin forretningsmodell å svindle enten forbrukere eller andre foretak.

§17 Sperre mot kredittvurderinger

Muligheten til å opprette sperre mot kredittvurderinger er viktig for forbrukere som av ulike grunner mister kontroll over eget gjeldsopptak og kan være kritisk for forbrukere som utsettes for ID-tyveri. At dette nedfelles i loven er derfor verdifullt og noe Forbrukerrådet støtter.

Kredittinformasjonsforetakene har allerede i dag utviklet elektroniske løsninger hvor man kan administrere sperrer. Det skulle tilsi at lovhjemling i liten grad vil være til last for kredittinformasjonsbyråene. Samtidig finnes det ingen automatikk når det gjelder felles sperring eller utveksling mellom kredittinformasjonsbyråene. Dette bør utvikles, men hører neppe hjemme i loven.

Slik Forbrukerrådet vurderer det finnes det få gode grunner til at ikke også næringsdrivende skal kunne ta i bruk allerede etablert infrastruktur for administrasjon av sperre.

Etter Forbrukerrådets syn bør det være enkelt å opprette sperre mot kredittvurderinger. Skulle en forbruker urettmessig få opprettet en sperre, vil det kunne være plunder og heft knyttet til å oppheve denne. En urettmessig opprettet sperre vil likevel sjelden medføre vesentlige økonomiske tap for forbruker.

Det kan stilles spørsmål om hvilke krav som skal stilles for legitimering med administrasjon av sperre. I dag stiller kredittinformasjonsbyrå krav om at forbrukere må benytte BankID for å kunne administrere kredittsperre. BankID er ikke den eneste løsning for sikker identifisering, selv om den er mest utbredt.

I følge åpent tilgjengelig informasjon om utbredelse av BankID er det i dag ca. 3,7 millioner brukere av BankID og over en million har også BankID på mobil. Med utgangspunkt i at det finnes 4 millioner personer over 18 år i Norge, så betyr det at BankID har svært stor utbredelse. Samtidig er det fortsatt om lag 7 prosent av den voksne befolkningen som ikke vil kunne opprette sperre mot kredittvurderinger.

I forbindelse med stikkprøver som Forbrukerrådet har gjennomført tidligere erfarte vi at det ble stilt legitimeringskrav i forbindelse med opprettelse av sperre, men ikke knyttet til opphevelse av sperre. Opphevelse lot seg gjøre over telefon. Forbrukerrådet er imidlertid ikke kjent med praksis hos kredittinformasjonsbyråene i 2018.

§ 18 Innsynsrett og informasjon til den registrerte

Forbrukerrådet mener det bør være adgang for privatpersoner å kunne be om utlevering av kredittopplysninger om seg selv, og er derfor svært fornøyd med at departementet foreslår å ta inn en egen bestemmelse om dette.

§ 21 Brukstid

Forbrukerrådet støtter lovfesting av en tidsbegrensning på fire år for opplysninger som skal brukes i kredittopplysningsvirksomhet, regnet fra den dato opplysningen første gang ble lovlig registrert.

§ 25 Kopidatabaser og historiske arkiv

I lovutkastet opereres det med ti år som maksimumsgrense før opplysninger overført til historiske arkiv blir anonymisert. Forbrukerrådet kan ikke se hensiktsmessigheten ved at opplysninger som ikke lenger kan brukes i kredittopplysningsvirksomhet skal være identifiserbare i ytterligere seks år utover ordinær brukstid på fire år. Det bør derfor stilles krav om at opplysninger som overføres til historiske arkiv automatisk anonymiseres innen det er gått fem år fra tidspunktet opplysningen første gang ble registrert.

Oslo, den 19. mars 2018

Forbrukerrådet

Jorge B. Jensen (s.)
Fagdirektør finans

Bjarki Eggen (s.)
Seniorrådgiver finans